

BESLUT

2018-03-05

Dnr: 17/02686

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2017-09-28, inslag med en debatt om ett eventuellt förbud mot samröre med våldsbejakande organisationer; fråga om opartiskhet

BESLUT

Inslaget fälls. Granskningsnämnden anser att det strider mot kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

I det så kallade löpet sades följande.

Ska samröre med nazistiska organisationer förbjudas? Ja, säger Ebba Busch Thor.
Nej, säger journalisten Janne Josefsson. De debatterar i *Aktuellt*.

Programledaren påannonserade inslaget enligt följande.

På lördag så ska nazistiska Nordiska motståndsrörelsen demonstrera i Göteborg. Och nu så debatteras det om det är rimligt att nazister öppet på våra gator får uttrycka sina åsikter. Regeringen ska tillsammans med samtliga riksdagspartier, utom Sverigedemokraterna, utreda om lagen på något sätt behöver skrivas om. Och det finns de som helt vill förbjuda samröre med nazistiska organisationer. Ungefär som i Tyskland. En av dem är Ebba Busch Thor som alldeles strax ska diskutera det här med journalisten Janne Josefsson. Men först om det som det handlar om.

Påannonseringen följdes upp av ett reportage där det bland annat sades att en olovlig demonstration av Nordiska motståndsrörelsen (NMR) hade väckt en debatt om ett förbud mot nazistiska organisationer. I reportaget redogjordes för att det i Tyskland var olagligt med nazistiska symboler, att förneka förintelsen och att vara med i nazistiska eller andra organisationer som hotar den

demokratiska ordningen.

Reportaget följdes upp av en studiodebatt. Inledningsvis sades följande.

(Programledare) – Ja, välkommen hit Ebba Busch Thor. (Ebba Busch Thor) – Tack så mycket. (Programledare) – Tanken var att du skulle debattera det här med Liberalernas partiledare Jan Björklund men han har tackat nej. Men i Göteborg så finns då Jan Josefsson, journalist på *Uppdrag granskning*, som ska vara med och diskutera den här frågan. Välkommen du också. Ebba Busch Thor, Kristdemokraterna ni vill då förbjuda samröre med organisationer som Nordiska motståndsrörelsen. Vad innebär det? (Ebba Busch Thor) – Ja, det här handlar om att samhället betydligt tydligare måste klara av att markera att, är man med i och bidrar på det här sättet till kriminella våldsbejakande organisationer, då måste vi slå ner på det. Oavsett om det handlar om vänsterextrema organisationer, jihadism eller nazism. Och vill alltså förbjuda deltagande i kriminella organisationer. [---].

Därefter uttalade sig Jan Josefsson. Han presenterades med en skylt med texten ”reporter Uppdrag Granskning”. Jan Josefsson sa följande.

Hm, ja nu går det fort i landet skulle jag vilja säga vad det gäller inskränkning av yttrandefrihet och tankar kring detta. Det är väl den andra partiledaren vi har i landet nu som börjar prata om det här. Du säger här att gränsen går vid hets mot folkgrupp. En sådan lagstiftning har vi. Det är en inskränkning av yttrandefriheten, som är lagfäst. Men nu så måste du i så fall ändra på grundlagen. Och det är viktigt att slå vakt om yttrandefriheten och tillåta människor att ha tankar som kan vara de mest förfärliga vi i huvud taget kan tänka oss. Och det måste i så fall vara handlingar. Jag kommer ihåg, jag gjorde, om en annan organisation som man kan väl säga syfta till kriminella handlingar. Hells Angels i början av 90-talet. [---]. Men efterhand begriper man ju att i ett rättssamhälle, civiliserat rättssamhälle, i en demokrati. Så är det handlingar. Brottsliga handlingar som ska beivras. Och då måste man bevisa det i en rättegång och man måste gå på person.

Programledaren avbröt därefter Jan Josefsson och ställde en fråga till Ebba Busch Thor. Jan Josefsson fick sedan frågan varför personer ska få uttrycka antidemokratiska åsikter i ett demokratiskt samhälle. Bland annat sades följande.

(Jan Josefsson) – [---]. Det är otroligt farligt. Även om det låter väldigt gott, i ett demokratiskt syfte. Att försöka stoppa hemska åsikter, i det här fallet nazistiska. (Ebba Busch Thor) – Det är faktiskt inte det jag föreslår. (Jan Josefsson) – Men i de goda avsikterna så kan man också förrinta demokratin. Vad, vilka andra åsikter... (Ebba Busch Thor) – Det är kanske lite väl magstarkt för det är inte det som skulle vara förlängningen av vårt förslag. Som för övrigt inte är nytt. Vi har drivit det sedan slutet av 80-talet. [...]. (Jan Josefsson) – Vilka andra åsikter ska vi brännmärka? Vad säger du om kommunistiska revolutionära organisationer som vill tillgripa våld och införa en totalitär stat? Ska de också förbjudas?

Ebba Busch Thor svarade att det var organisationer som uppvisade till våld och med personer som återkommande dömdes för brott som skulle förbjudas. Jan Josefsson sa därefter följande.

Det här är allvarligt. Det här är allvarligt. Nu är det två partiledare, det är du och Jimmie Åkesson, som kräver detta. Och det hotar yttrandefriheten och jag som journalist och publicist, jag blir mörkrädd.

Studiodebatten avslutades med att programledaren sa att Jan Josefsson skulle vara med i programmet *Opinion live* och diskutera om det var rätt att bojkotta bokmässan i Göteborg.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till att en journalist som arbetar för Sveriges Television (SVT) deltog som debattmotståndare till en partiledare i en mycket kontroversiell politisk fråga om skärpning av lagstiftningen rörande hets mot folkgrupp. Anmälaren anser inte att den roll journalisten tog i inslaget var objektiv eller neutral.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför i huvudsak följande.

Demonstrationstillståndet för NMR att marschera genom Göteborg väckte stor debatt under slutet av september och början av oktober 2017. En rad politiker, journalister, religiösa företrädare och andra opinionsbildare diskuterade frågan i tidningar och tv-program. Även *Aktuellt* tog upp ämnet i flera sändningar. I programmet bevakades och diskuterades NMR:s tillstånd ur olika aspekter som säkerhet, politiska slutsatser, konsekvenser för olika parter, som till exempel judiska församlingen i Göteborg, med mera. I spåren av demonstrationstillståndet uppstod en stor debatt om former och villkor för den grundläggande yttrandefriheten. Här vill två riksdagspartier, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna (KD), förbjuda medlemskap och organisering i antidemokratiska rörelser.

Mot den här bakgrunden bjöd *Aktuellt* in KD för att diskutera frågan i direktsändning. Motparten i denna debatt skulle vara Liberalerna, som är emot ett förbud. Liberalerna tackade dock nej till medverkan under dagen. I och med detta förändrades delvis förutsättningarna för den planerade debatten. När det inte längre var två partiledare som skulle debattera frågan utifrån partipolitiska ståndpunkter, valde redaktionen att tydligare lyfta fram de mer övergripande principiella frågorna som ytterst har med yttrandefriheten att göra. Därmed framstod det som intressant att bjuda in en debattör som utan partipolitisk koppling profilerat sig som en stark företrädare för yttrandefrihet i vid mening.

Redaktionen valde därefter att bjuda in Jan Josefsson för att debattera med partiledaren Ebba Busch Thor. Jan Josefsson är en av Sveriges mest kända journalister och han har under många år profilerat sig som en förkämpe för

yttrandefrihet. Han är alltså en etablerad debattör i den här typen av frågor och har flera gånger tagit strid för att alla ska ha rätt att uttrycka sin åsikt, hur obehaglig eller avskyvärd den än kan tyckas.

Jan Josefsson bjöds inte in i sin egenskap av anställd journalist på SVT eller som representant för företaget, utan deltog i sin allmänna yrkesroll och med det principiellt grundläggande förhållningssätt som följer av detta.

I grundläggande principiella frågor om yttrandefrihet och pressfrihet kan journalister enligt SVT vara relevanta debattörer även om de är anställda inom public service med de krav på opartiskhet som där krävs.

Det är visserligen ett ovanligt grepp att ställa en publicist mot en partiledare i en tv-sänd debatt, men eftersom detta inte var en specifik partipolitisk fråga utan handlade om grundläggande rättighetsfrågor som organisations- och yttrandefrihet bedömde redaktionen att Jan Josefssons medverkan var motiverad. SVT menar att det måste stå redaktionen fritt att bjuda in de debattörer som bedöms vara bäst lämpade för de aspekter på en fråga som ska belysas. Det är en given utgångspunkt för SVT:s journalister att avstå från att ta personlig offentlig ställning i partipolitiska ämnen om det kan påverka den egna integriteten och kraven i sändningstillståndet på opartiskhet och saklighet. När det gäller en så grundläggande fråga som yttrandefrihet bör dock även journalister på SVT kunna debattera, såsom det skett i det aktuella fallet, utan att det skadar trovärdigheten.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Utgångspunkten för inslaget var ett kontroversiellt förslag från KD om att samröre med våldsbejakande organisationer ska förbjudas. Jan Josefsson är en sådan företrädare för SVT för vilken kravet på opartiskhet gäller fullt ut. Enligt nämndens mening kan det i och för sig godtas att han deltog i den aktuella diskussionen, särskilt med beaktande av att ämnet gällde yttrandefrihet. Nämnden anser emellertid att flera av Jan Josefssons uttalanden om KD:s förslag, inte minst i den senare delen av debatten, var så värderande att de innebar ett ställningstagande i strid med kravet på opartiskhet. Inslaget strider därför mot detta krav.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman (skiljaktig), Berivan Yildiz, Staffan Dopping (skiljaktig), Malin Bergström och Bo-Erik Gyberg efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Johannes Wik

SKILJAKTIG MENING

Ledamöterna Clas Barkman och Staffan Dopping är skiljaktiga. De anser att inslaget borde frias och anför följande.

Det måste vara möjligt för SVT att bjuda in en företrädare för programföretaget för att diskutera principiella grundlagsfrågor som yttrandefrihet. Även om Jan Josefsson uttryckte sig personligt utgjorde hans uttalande inte något ställningstagande specifikt om KD:s förslag. Inslaget borde därför frias.